

Høringsinnspill fra VOKKS Nett AS

I høringsdokument 1/2014 gjør NVE det klart at man er i ferd med å innføre leverandørsentrisk markedsmodell, uten at det har blir gitt rom for å diskutere fordeler og ulemper med en slik ny modell.

Modellen er tydeligvis udiskutabelt vedtatt i et eller annet lukket rom, mens høringen bare gjelder noe detaljer knyttet til den. Er dette demokratisk?

Dette framstår som splitt og hersk taktikk, ved å skape fokus om detaljer skal aktørene bondefanges til å glemme helheten, inntil det er for sent å snu. Så lenge mange store og fundamentale spørsmål vedrørende en ny modell ikke er utredet, blir det å ta stilling til små detaljer uviktig. VOKKS Nett avstår derfor fra å bruke tid på høringens detaljer om informasjonsflyt i Elhub.

NVE må selv ta konsekvensen av å innføre en for oss uspesifisert modell, men vi vil påberope oss retten til å argumentere for svakheter i modellen, slik dette ser ut for oss.

Elhub kunne hatt et potensial for stordriftsfordeler og effektivisering av nettdriften nasjonalt, men det er det ikke fokus på. I stedet skapes det stor usikkerhet om framtiden for svært mye av dagens organisering.

Vår bekymring gjelder ikke først og fremst vår egen rolle, men forholdene for kundene og samfunnet. Så lenge bare en liten flik av ansvarsfordelingen er utredet i forhold til den nye modellen, er det ingen som har grunnlag for å si at dette er en klok retning å gå i.

Motivasjon og opplæring:

Prosjektet man har satt seg fore, er et gigantisk opplæringsprosjekt rettet mot alle norske forbrukere.

Mens store aktører som for eksempel Apple har som filosofi å levere produkter som ikke trenger bruksanvisning, går NVE motsatt vei. Folket har brukt strøm i mer enn 100 år, nå skal dette læres på nytt med ny bruksanvisning.

Modellen er lobbet og utarbeidet i samarbeid med kraftleverandørene, som utgjør den ene siden av sluttbrukermarkedet, mens deres motpart forbrukerne ikke har deltatt.

Byråkratene mener at norske forbrukere i alt for stor grad finner det naturlig å kontakte nettselskapet i stedet for kraftleverandøren. Med 100 års erfaring for hvor det er lurt å henvende seg, er det liten grunn til å tro at forbrukerne vil forstå byråkratenes ønsker før det har gått lang tid. Forbrukerne vil derfor fortsette å kontakte nettselskapene, som nå skal opptre avvisende.

Hvem skal være den positive drivkraften for dette store opplæringsprosjektet?

Nettselskapet med sin nye og avvisende rolle vil fungere dårlig som motivator. Faren er stor for at disse vil ha stor forståelse for de frustrerte forbrukerne sine argumenter, mot systemet.

Vi tror heller ikke at kraftleverandører med sin kommersielle rolle vil ha troverdighet hos frustrerte forbrukere. Kunden har jo ikke bedt om dette.

Så **hvem** er det som **skal** stå fram, gløde og **lede forbrukeren på den rette vei**?

Formål:

Energilovens formålsparagraf er enkel og består av to linjer.

Energilovsforskrift 301 har derimot en stadig ekspanderende formålsparagraf, og vil etter denne høringen være oppe i en halv A4 side. Det synes som om enhver forskriftsjustering fordrer utvidelse av formålsparagrafen. Man famler seg fram og det blir mer og mer detaljert og komplisert, noe som tyder på at man ikke klarer å finne formålstjenlige løsninger!

Det blir derfor lite troverdig når man i dokumentet påstår at endringene skal forenkles, når til og med formålsparagrafen eser ut.

Ny § 3-4 Måling av bruttoproduksjon:

NVE sitt forslag til endring bryter helt med den logikken som er vanlig i hele kraftsystemet. Det vanlige er at måler plasseres og defineres som grenseskillet mellom to ansvarsområde. Forbruker / produsenten på den ene siden og nettselskapet på den andre. Målepunktet er lasterampen der nettselskapet som transportør henter eller bringer.

Med NVEs forslag flyttes målepunktet/ lasterampen inn i produksjonslinjen for større produsenter.

Et hvert energisystem har større eller mindre tap hele veien. Det er vanntap, strømmingstap fra magasin til utgangen av turbinen, det er elektrisk tap i generator, kabler, skinner og transformator. For oss virker det helt ulogisk at NVE her skal flytte målepunktet langt inn i den tapsrekken som er produsenten sitt ansvarsområde. Hva er logikken i at deler av tap i produksjonsanlegget omdefineres til nettap?

Det er heller ikke slik at det å flytte et målepunkt er noe man kan gjøre uten vider. Det vil i det fleste tilfelle være en stor og kostbar ombygging som skal til.

Ny §3-4 om måling av bruttoproduksjon må avvises, da dette er ulogisk og prinsipielt feil, samtidig som NVE heller ikke har ført et eneste argument til forsvar for endringen!

NVE må gjerne stille krav til måling av bruttoproduksjon, men det har ingen ting å gjøre i en forskrift om måling og avregning av netjtjenester.

5.5 Dataformat for måleverdier:

At man nå skal innføre Wh som måleenhet, oppfatter vi som hinsides all fornuft og fjernt fra den praktiske verden. En slags økonomisk form for flisespikkeri.

Med en pris på kr 0,3 pr kWh = 0,0003 kr/Wh, vil en moderne lyspære på 5 Watt måtte lyse i nesten en hel måned før den kommer opp i en kostnad på 1 krone som er minste gangbare mynt i Norge.

Den må lyse i 200 timer for at kunden skal kunne registrere endringer på målertelleverket.

§ 5-9 Bortsetting av oppgaver:

At Statnett får lov til å sette bort oppgaver er greit så lenge kommunikasjon med oss brukere fortsatt skjer på **norsk**.

Konsekvenser for ulike aktører, med Elhub:

I kapittel 7.2 oppsummerer NVE sine forhåpninger om konsekvenser for ulike aktører.

Ord som "antas" og "anses" er flittig brukt og lite egnet til å overbevise.

Man påstår bl.a. at: "*Nettselskapene får i tillegg et enklere regelverk å forholde seg til.*" Hvordan kan man påstå dette når det meste av ansvarsfordelingen ikke er utredet? Foreløpig er kundene ikke tatt med på råd. Man vet ingen ting om hvordan penger skal flyte i systemet. Man vet svært lite om hvilke IT løsninger man må anskaffe for å erstatte det man har. Man vet stort sett bare at det man har må skrotes!

Ja, noen oppgaver blir borte, men mange av dem må erstattes med alternativer som krever nye IT løsninger og rutiner. En god del av det som blir borte, er "sunk cost" investeringer som tusler og går, inntil de nå må erstattes med noe nytt.

Når man ser NVEs påståtte besparelsesliste for nettselskap, er det ikke slik at nettselskapene kan slutte å forholde seg til disse hendelsene/oppgavene. Man får bare en ny rolle og en annen måte å forholde seg til tingene på. At dette faktisk vil resultere i reduserte kostnader for nettselskapene og kundene, er ikke dokumentert, men basert på håp.

Når det meste av eksisterende programvare, rutiner og kompetanse må skrotes for så å bygge opp ny, blir det en variant av "å selge skinnen før bjørnen er skutt", å snakke om besparelser før det nye systemet er i nærheten av å ha blitt utredet. Først skal man tilpasse seg Elhub versjon 1, for så trolig å måtte skrote den investeringen for å tilpasse seg versjon 2, osv...

For Sluttbrukeren:

Her tror NVE også mye som vi ikke tror. Vi vil i den sammenheng vise til en del betraktninger i vedlegg A.

Hva koster en faktura?

Da NVE ikke har fortalt oss hvordan pengeflyten skal bli, tillater vi oss noen spekulasjoner. Vi forstår det slik at man mener at nettselskapene fortsatt skal produsere fakturadetaljer for nettleie og avgifter pr målepunkt, som så må sendes kraftleverandør via Elhub.

Selv om dette ikke er en del av trinn en, er det en del av hovedmålsetningen og derfor relevant alt nå.

Ved siste fakturakjøring kostet det oss mindre enn kr 7 pr faktura, fra vi hadde produsert fakturafilene til faktura var levert hos kunde. En kostnad som er på tur nedover ved at stadig flere velger elektronisk faktura. I tillegg koster det i størrelsesorden kr 1 å motta pengene via OCR fra banken. Dette er dermed det sparepotensialet man har til rådighet ved å endre modell.

Med leverandørsentrisk modell, skal nettselskapet levere filer med fakturadetaljene til Elhub, som videresender til de ulike kraftleverandørene, som så skal lese inn fakturalinjene i sitt kundeinformasjonssystem. Der skal det pares sammen med kraftleverandøren sine avregningsdata, for så å inngå i en faktura som sendes kunde. Sparepotensialet dersom man forutsetter at alle kunden går fra 2 til 1 faktura, er altså kr 7 pr faktura. (Sannsynligvis har langt mer enn 50 % fellesfaktura i dag, slik at potensialet er mindre.) Hvor sannsynlig er det at alle disse mellomtrinnene mellom nettselskapet og til kunden har fått fakturadetaljene, kan utføres til en lavere kostnad?

Når kunden så betaler, skal betalingsinformasjonen gå samme veie tilbake. Banken sender kundens innbetaling til kraftleverandør som et beløp, som så splitter opp og krediterer fakturaen linje for linje, og sender kredittlinjene til Elhub, som sender det videre til nettselskap, som krediterer linje for linje i sitt kundeinformasjonssystem.

Alle mellomleddene her, kommer til erstatning for at banken i dag sender kundens innbetaling direkte til nettselskapet i form av OCR til en kostnader på i størrelsesorden kr 1 pr faktura.

Sannsynligheten for at dette systemet blir kostnadsdrivende er langt større enn at det blir besparelser. Man må fortsatt regne med at feil kan oppstå, slik at beløp må tilbakeføres, eller at det blir foretatt delinnbetalinger. Dette må da håndteres hos både leverandør og nettselskap, med Elhub som mellomledd.

Er det slik det er tenkt, så må all faktura og betalingsinformasjon vedrørende nettleie og avgifter, vedlikeholdes i tre parallelle databaser. Det er mange kroner og år til et slikt system vil bli stabilt.

Økonomisk insentiv:

I høringsdokument 1/2014 skriver NVE: *”Statnett utredet i 2012 etablering av datahub i rapporten «Effektivt sluttbrukermarked for kraft». Her beregnet de at kraftbransjen samlet vil få en betydelig kostnadsreduksjon som følge av innføring av AMS, datahub og et leverandørsentrisk sluttbrukermarked. Under disse forutsetningene ble det anslått at kostnadene til måling, avregning, fakturering og kundebehandling vil bli redusert med mellom 17 og 29 pst. (eksklusiv kostnader til datahub). Med utgangspunkt i at kraftleverandører og nettselskapene bruker nesten 1,7 mrd. kroner årlig på disse oppgavene kan endringene gi en årlig besparelse på mellom 290 og 480 mill. kroner.”*

Statnett sin ESK rapporten fra 2012 kapittel 8 Økonomisk analyse, sier på side 88 følgende: *”Formålet med analysen er alene å vise forskjellen mellom kommunikasjonshub og datahub uten å beregne eventuelle økte kostnader og besparelser ved innføring av AMS eller leverandørsentrisk modell.”*

Og videre blir det på side 95 oppsummert som følger: *”Den totale besparelsen i bransjen er dermed i området 290 MNOK til 480 MNOK før kostnaden for etablering og drift av en datahub er regnet inn.”*

NVE underbygger sin høring ved å henvise til et sparepotensial som er oppgitt med forbehold om gyldighet. NVE overser forbeholdet og gir tallene gyldighet langt ut over det kilden går god for.

Tallene i NVE sin konsekvensutredning framstår dermed som tvilsomme.

Et annet moment som vil bidra til å redusere potensialet, er at nettselskapene i dag er pålagt å føre for eksempel purregebyr og forsinkelsesrenter innenfor inntektsrammen. Når innfordringen skal utføres av kraftleverandørene hva da? Å beholde ordningen vil skape store utfordringer for alle aktører inkludert NVE, ved at det vil medføre at kraftleverandørene i realiteten skal styre deler av nettinntektene.

Velger man derimot å la kraftleverandørene beholde disse inntektene, så vil dette medføre en kostnadsøkning for kundene. Det er m.a.o. flere ting som gjør at NVE sine tall for besparelse er lite troverdige!

Endring av markedsmodell og Standardavtalene:

§ 7-2 i forskrift 301 sier bl.a.: ” *Fakturaen skal opplyse om kundens anledning til å fremme innsigelser mot fakturaen, herunder muligheten til å kontakte Elklagenemnda. Kontaktinformasjon til Elklagenemnda skal framgå av fakturaen.*” Innført ved forskriftsrevisjon 2011.

Og Elklagenemnda skriver på sine nettsider: ”*NVE har satt som vilkår for tildeling av omsetningskonsesjon at energiselskap som har forbrukerkunder som omfattes av forbrukerkjøpsloven må være tilknyttet en nemnd.*” (Som referer til §4.1 i konsesjonene.)

Elklagenemnda har som sitt hovedverktøy for saksbehandling standardavtalene for nettleie, tilknytning og kraftlevering. Avtaler framforhandlet mellom bransjeorganisasjonene og forbrukerrådet, sist revidert 2007.

Alle standardavtalene har følgende formulering:

”Endringer av innholdet i denne standard ...avtale må skje i samråd med Forbrukerombudet”

Ved endring av markedsmodell må NVE sørge for en parallell revisjon av standardavtalene, ”*i samråd med Forbrukerombudet*”?, ellers vil jo Elklagenemnda behandle klager etter feil modell.

Har NVE husket på å gjøre dette?

Problemstillinger vedrørende standardavtalene er og drøftet i vedlegg A.

Dokka
September 2014

Leverandørsentrisk mageplask?

Elektrisitetsbransjens primæroppgave er å sørge for sikkert og stabilt forsyning til alle som har behov for elektrisitet.

For tiden jobbes det med mange store gjennomgripende endringer. AMS, leverandørsentrisk modell, Elhub, Nordisk harmonisering m.m., som alt vil medføre vesentlige endringer i forholdet mellom forbruker og bransje.

Med så mange endringer samtidig er det vanskelig å forstå eller forutsi hva som blir konsekvensen. Stiller man konkrete og praktiske spørsmål, får man stort sett svar om at: ”nei det ligger utenfor vårt prosjekt”. M.a.o. er det svært mange spørsmål som man skyver framfor seg, og håper det beste.

Endringene medfører økt kompleksitet, og hvor alt dette kommer til å ende er det ingen som vet, likevel så skal vi di, koste hva det koste vil!

Dette notatet er en miks av tanker og meninger. Omtrent like rotete og uoversiktlig som alle prosjektene som kommenteres. Godt krydret med skrivefeil, krever det litt av leseren, for å forstå hva jeg mener.

HUB og Leverandørsentrisk modell

Drivkraften bak Leverandørsentrisk modell er drømmen om at kraftleverandøren skal være kunden sin primærkontakt, og ikke som i dag at kundene i stor grad forholder seg til nettselskapet. Tanken om en kontakt er i utgangspunktet god, men så er det noe med at forutsetningene også må være på plass.

Man mener at HUBen skal gjøre den Leverandørsentrisk modell mulig.

For undertegnede ser det ut til at drivkraften i denne prosessen er mer hensynet til kraftleverandøren og økonomisk teori, enn omsynet til kundene. Eller sagt på en annen måte, man synes mer opptatt av økonomiske mekanismer, enn den fysiske oppgaven som er utgangspunkt for det hele.

Etablering av HUBen er sentralisering av oppgaver som nettmonopolene har i dag. En sentralisering som bør kunne resultere i stordriftsfordeler, og avlaste oppgaver hos nettselskapene slik at disse kan konsentrere seg om primæroppgaven, drift av nettet.

Dersom sum nettkostnader inkludert HUB, blir mindre enn det ville vært uten HUB, vil resultatet bli positivt for kundene. Om kundene i tillegg får bedre hjelp fra sin nye primærkontakt, ja da vil jo framtiden bli lys, men dessverre tror ikke jeg det er dette som vil skje.

Undertegnede registrerer at så snart man beveger seg ned fra det ideologiske plan til det praktiske, så må de ideologiske prinsippene vike. Når ideologiske prinsipp ikke lar seg gjennomføre i praksis, men likevel brukes som styrende argumentasjon, da er man inne i en dogmatisk tåke.

Avgiftsinnkreving og leverandørsentrisitet

For eksempel sier NVE nå at selv om kraftleverandørene skal bli såkalt primærkontakt for kunden, så skal innkreving av forbruksavgift og enova avgift, fortsatt være en oppgave for nettselskapene.

Da avgiftsinnkreving er en relativt enkel oppgave, gir det alt et inntrykk av at selv enkle oppgaver kan man neppe vente at kraftleverandøren vil kunne ta seg av, selv når han blir utpekt som primærkontakt.

Hva mener man da egentlig med begrepet **primærkontakt**?

Jo flere oppgaver nettselskapene faktisk skal ha ansvaret for, men som skal presenteres via

kraftleverandøren og HUBen, jo mindre effektiv blir totalløsningen og jo mer framstår både leverandøren og HUBen som fordyrende mellomledd.

Dataansvar:

Å være primærkontakt må kunne oppfattes som at det er den aktøren som kunden skal kunne henvende seg til og få svar på de fleste spørsmål og problem. Kraftleverandøren som primærkontakten må altså sørge for å innhente alle nødvendige opplysninger om kunden, og koble disse data mot det fysiske anlegget som kunden er/skal knyttes til. Kraftleverandøren får ansvaret med å melde inn og vedlikeholde kundedata for bruk i kraftsystemet. Data skal også ligge i HUBen og brukes av nettselskapet, så lenge kunden er tilknyttet et gitt målepunkt. Når kunden skifter leverandør, vil den nye kraftleverandøren overta vedlikeholdsansvaret.

Over tid vil altså ansvaret for kvaliteten på kundedata, flyte rundt alt etter hvilken kraftleverandør kunden har.

Dette er en fundamental endring i forhold til dagens løsning, der nettselskapet har et sammenhengende ansvar for datakvalitet, fra start til slutt.

En-faktura:

Det blir sett på som et viktig mål at kunden skal få både strøm og nettleie på samme faktura.

En-faktura modellen, som den nå er omdøpt til, i et forsøk på å kamuflere at det ikke er plass til å sette kunden i sentrum i en Leverandørsentrisk modell eller "selgers marked" om man vil.

Nettselskapene skal altså ikke fakturere sine egne tjenester, i alle fall ikke direkte til forbruker.

Men: *"Nettselskapet skal fremdeles ha ansvaret for Elavgift og Enova avgift"*

Avgiften har jo ingen ting med det "naturlige monopol" eller driften av nettet å gjøre.

Hva er da logikken i at nettselskapene som sekundær kontakt, skal håndtere avgiftene? Skal nettselskapet genererer fakturalinjer for avgifter, som sendes til kraftleverandør? Og når kunde har spørsmål om avgifter, så skal kraftleverandørene henvise kunden til å kontakte nettselskapet?

Var ikke målet at nettselskapene skulle ha minst mulig kontakt med kunden, og ikke en gang fakturere sine egne tjenester? Den som skal kreve inn avgiftene, bør ikke den ha førstehånds kunnskap om kunden og kundens aktivitet, og kunne svare på alle spørsmål vedrørende det som man sender regning på? Skal nettselskapet etter at kundeforhold er etablert, kontakte kunden for å få han plassert i riktig avgiftskategori og SSB kode mm?

For meg framstår det som direkte ulogisk at avgiftene ikke skal følge primærkontakten! Det tror jeg også kundene vil oppfatte det som.

Egentlig gjør HUBen det mulig for Staten å kreve inn egne avgifter direkte fra kundene, (uten at jeg tror at Staten vil velge en slik løsning).

I Sverige kreves forbruksavgift inn av kraftleverandørene. Snakkes det ikke om Nordisk harmonisering?

Kraftleverandørene krevde inn forbruksavgiften i Norge fram til 2004.

Rent ideologisk, bør ikke avgift på forbruk, faktureres sammen med forbruket og ikke som en transportavgift, slik det er i dag?

Min oppfatning av hvorfor ansvaret ble flyttet fra kraftleverandørene, til nettselskapene i 2004, er at Staten hadde svært dårlig erfaring med hvordan kraftleverandørene klarte å løse oppgaven. Staten var vant med mye større forutsigbarhet enn det kraftleverandørene klarte å levere.

Altså: **Staten hadde dårlig erfaring med den leverandørsentriske løsningen.** Man mistet oversikten over hvem som skulle betale inn hva.

Når Staten med sine resurser hadde problem med å forholde seg til en leverandørsentrisk modell, er det da grunn til å tro at dette vil fungere for "hvermannsen" og nettselskapene?

Nei, og det er det flere som ser, derfor blir det ingen kamp fra kraftleverandørene om å få overta avgiftsinnkrevningen igjen. Tvert om er trolig leverandørene glad for å slippe.

På samme måte tror jeg det vil bli etter hvert som konkrete oppgaver skal fordeles i den nye modellen.

Da vil man se at dette blir dårlige løsninger, og så ender man opp med at det fortsatt vil være nettselskapene som må gjøre svært mye av det praktiske likevel. Om oppgavene skal løses av nettselskapene, men presenteres av leverandørene, så blir både HUB og kraftleverandøren to ekstra ledd mellom betalende kunde og utførende ledd.

Det er vanskelig å forstå at dette vil kunne bli verken rasjonelt, transparent eller kundefremt.

Med en sentral HUB, burde alt ligge til rette for at nettselskapene ikke trengte programvare og kundereskontro mot hvert enkelt målepunkt. Om hvert enkelt nettselskap skal beregne avgifter og nettleie, hvorfor skal man ikke da sende disse betalingsfilene direkte til kunden? I stedet skal man sende dem via HUB, til en eller annen kraftleverandør som ikke har forutsetning for å gi kunden svar på beregningen som er foretatt? Ja, for dersom leverandøren kan gi svare i forhold til beregningen, hvorfor kan han ikke da heller foreta beregningen selv, når han likevel skal kreve inn pengene?

Fakturering går jo mer og mer i retning av elektronisk sending. Er det noen grunn for at den som fakturerer og sitter med underlaget, ikke skal sende dette direkte til den som skal betale, sin nettbank eller økonomisystem?

Datakvalitet:

Nettselskapene skal ikke få kundedata fra kundene, men fra HUBen, der kraftleverandøren har ansvar for kvaliteten. Som jeg har påpekt tidligere, vil det være stor fare for at kraftleverandørene, kan gjøre feil, som de selv ikke har mulighet for å rette opp. Hvem har da ansvar og mulighet til å hjelpe berørte kunder med å rydde opp?

At leverandører melder innflytting for kunder på feil adresse, sågar i feil nettområde skjer stadig vekk.

Når det er leverandørene som melder kundene inn i systemet, har ikke nettselskapene forutsetning for å ta ansvar og kunne spore bakover, slik som i dag. Vil HUB'en klare det?

I dag vedlikeholdes kundedata og anleggsdata primært, hos nettselskapene, som har en fysisk tilknytning til kundens elektriske anlegg. Kraftleverandørene sine data er sekundære, da de må forholde seg til nettselskapet. Samme data ligger altså på to plasser.

Med HUB, så påstås det at data på HUBen skal være fasit, men uansett hvordan man snur og vender på dette, så vil ikke denne "fasiten" være originalen. Den må ligge enten hos nett eller leverandør. Med HUBen vil samme data ligge på tre plasser, og ansvaret for vedlikeholdet av informasjonen vil variere over tid, alt etter hvilken kraftleverandør kunden har.

Man går altså fra å ha en original og en kopi, der originalen vedlikeholdes av aktør med ansvar for det fysiske, til et system med en fasit som er delkopi av mange ulike originaler. Og den som har ansvar for vedlikehold av kundedata, har ikke lokalkunnskap om det fysiske nettet. På en eller annen måte så vil samme data bli lagret på tre eller flere ulike steder, og ha en fragmentert historie, og skiftende ansvar for vedlikehold.

Hvilken fordeler er det kundene skal få med dette, og som oppveie risikoen?

En liten refleksjon i forhold til dagens situasjon.

Nettselskapene er i dag pålagt å gi kraftleverandørene innsyn i sine data via NUBIX. På tross av dette har kraftleverandørene ofte problem med å finne fram til data for det anlegget deres nye kunder er tilkoblet. En vanlig årsak er trolig at man i salgsprosessen ikke har klart å få tilstrekkelig eller korrekt informasjon fra kunden.

Hva gjør kraftleverandøren? Jo, på tross av at nettselskapet sine data både er riktige og ligger tilgjengelige på NUBIX, så forventes det at nettselskapene vederlagsfritt skal bidra med å finne ut hva som er feil eller mangelfullt i leverandøren sine data.

Med en leverandørsentrisk modell, vil datasøk mot NUBIX bli erstattet av HUBen. Dersom ikke leverandørene hever kvaliteten på sitt salgsarbeid betydelig, må man forvente at de fortsatt vil ha samme problem men nå i forhold til HUBen. Søker man med feil eller mangelfulle kriterium, er det vel neppe grunn til å tro at HUBen gir mer svar enn NUBIX har klart.

Hvem skal leverandørene da søke trøst hos? Selv om HUBen bemannes opp for å bistå med "gratisarbeid", så mangler man lokalkunnskap.

De virker som at noen tror at HUBen skal kunne løse problem som egentlig skyldes at kundene ikke er i stand til å identifisere sitt elektriske anlegg godt nok, eller at salgsprosessen på andre måter ikke har god nok kvalitet.

De som tror kundene og leverandøren blir feilfri, bare fordi man får en HUB å forholde seg til, i stedet for nettselskapene, vil bli lange i masken og stå hjelpeløse tilbake.

Standardavtaler:

Forholdet mellom nettselskapene og kundene er i dag avtalefestet/ nedfelt i Standard Nettleieavtale og Standard Tilknytningsavtale. En leverandørsentrisk modell med HUB, medfører at disse to avtalene må gjennomgås. Så lenge man ikke vet hva som kommer i stedet, er det vanskelig å si hvordan ting skal løses.

Jeg er relativt sikker på at når juristene settes på for å gjennomgå disse avtalene, så vil ikke forbrukersiden finne seg i hva som helst. Da holder det ikke med store vyer. Ansvar må plasseres **entydig**.

I dag kan for eksempel et nettselskap stenge hos en kunde ved betalingsmislighold, i henhold til nettleieavtalen. Når kraftleverandørene drømmer om å kunne stenge anlegg, så må det i tilfelle

framforhandles i en ny avtale med forbrukerinteressene. Dette er ikke noe bransjen ensidig kan bestemme seg for.

Når nettselskapet kobler ut kunden, så kobler man i eget nett. Kraftleverandøren eier ikke noe nett som han kan koble i. Om nettselskapet ikke fakturerer kunden, kan heller ikke nettselskapet påberope seg at kunden har misligholdt betaling? Selv om kraftleverandørene drømmer om å kunne opptre slik nettselskap kan i dag, tror jeg det er svært viktige juridiske avklaringer som må på plass først.

Og det kan vel ikke ha noe hensikt at kraftleverandørene skal bli delvis inntektsrammefinansiert som NVE må regulere i tillegg til oss vanlige monopol?

I den leverandørsentriske modellen, må enten kraftleverandøren inngå avtale om nettleie for sine kunder, eller så må leverandørene bestille på vegne av kunde. I det første alternativet, så vil ikke nettselskapet ha avtale med kunden, bare leverandøren. Da må all kommunikasjon gå via leverandør.

I det andre tilfelle så formidler leverandøren en bestilling fra kunde.

Når to parter har en avtale, kan da en tredjepart opptre som primærkontakt og påberope seg oppgaven med å fakturere en avtale han selv ikke er part i?

Når kunden bytter kraftleverandør, kan da plutselig en ny leverandør ta styring over en avtale som kundens forrige kraftleverandør fikk etablert, og så påberope seg at nå er det han som skal overta tredjepartsrollen og kreve inn penger for nettselskapet? Kunden skal altså få bestemme hvem som skal få lov til å opptre som kasserer for nettselskapet?

Det vil i så fall medføre at for nettselskapene vil leverandørbytte og flyttinger bli å oppfatte som identiske hendelser.

Etter hvert som man setter i gang med å gjennomgå standard avtalene, og ansvarsfordelingen kommer på plass, er jeg rimelig sikker på at nettmonopolene med sin fysiske nærhet, fortsatt vil framstå som en mye mer logisk primærkontakt for kunden, enn den finansielle kraftleverandøren. Slik har jo også de fleste revisjoner de siste 20 årene endt opp.

I HUB prosjektet er det foretatt et omfattende og grundig arbeid med å utarbeide rollemodell og funnet fram til entydig ansvars plassering. Tilsvarende kompetansen burde også settes til å lage ansvarsutredning for alle de ansvarsområdene som i dag er beskrevet i Standard nettleie og standard tilknytningsavtale, og da i samarbeid med forbrukerinteressene. Først når et slikt arbeid er utført, vil man ha grunnlag for å kunne konkludere om den ene eller andre aktør har forutsetning for å kunne inneha rolle som primærkontakt på vegne av andre aktører.

Selv om tanken er god, at flere oppgaver skal utføres av leverandørene, er min spådom at man fortsatt må forholde seg til tyngdekraften, og da ender dette med et ”leverandørsentrisk mageplask”, hvor leverandøren blir et ennå mer fordyrende mellomledd enn i dag, som bare presenterer andres arbeid og fungerer dårligere enn det gamle systemet, (som man i festtaler skryter av at er et av verdens beste).

Nettselskapene med sin fysiske tilknytning til kundene er en realitet som man må forholde seg til, alt annet vil bidra til redusert leveringskvalitet og økt responstid for kundene.

Kundens forventning til responstid:

Kraftleverandøren er en finansiell aktør, noe som ikke minst kommer til uttrykk ved at man bl.a. tillater handel tilbake i tid, for eksempel i forbindelse med flytting. Bruktmarkedet for kraft og en

responstid på minus 6 uker, er m.a.o. ikke noe problem for kraftleverandørene. Dette gjelder altså i forhold til kundens framtidens **Primærkontakt**.

Hvor lang responstid aksepterer kundene når det er strømbrudd eller andre kvalitets problem? Verken elektriske eller andre feil kan fysisk rettes tilbake i tid!

NVE straffer nettselskapene med KILE kostnader fra første sekund, dersom det er høyspent feil. I tillegg kommer kompensasjonsutbetalinger etter 12 timer. Er det lavspentfeil, så har kunden krav på kompensasjon etter 12 timer, fra det tidspunktet kunden melder fra. (I framtiden blir det et spørsmål om: til hvem?)

Kravet til responstid og konsekvenser ved manglende respons, i forholdet mellom kunde og nettselskapet er m.a.o. mye mer kritisk, enn hva responsen og konsekvens overfor kraftleverandøren er, eller noen gang kommer til å bli. Likevel mener altså leverandørsentristene i NVE at nettselskapene skal stilles i skyggen av leverandørene. Når kunden virkelig har behov for respons, så får man beskjed om å ringe et helt annet sted etter å ha kontakter sin primærkontakt.

Når kunden endelig har nådd gjennom, så skal han altså stille seg i en ny kø hos sin sekunderkontakt, som han kanskje ikke engang viste at han hadde. Hvem tror at kundene vil føle seg ivaretatt etter en slik runde?

Det er altså grunn til å tro at **kundene vil forvente betydelig raskere respons fra sinn sekunderkontakt enn fra sin primærkontakt**. Likevel ser tydeligvis ikke leverandørsentristene motstriden i dette.

Skal kompensasjon for langvarig avbrudd, utbetales via kraftleverandøren tro?

HUB kostnader:

HUBen skal finansieres av brukerne, deriblant nettselskapene.

Kostnadene skal smøres ut over nettselskapene etter en nøkkel. Dette vil være kostnader selskapene er pålagt, som de ikke kan påvirke. Det må bare betale og viderefakturere til kundene.

Men når nettselskapene ikke skal fakturere sine egne kunder direkte, hvorfor skal da disse kostnadene gå via nettselskapene, og ikke direkte til den aktøren som faktisk skal kreve inn pengene?

For meg er dette helt ulogisk, og alt annet enn transparent!

Hva er sluttbrukermarkedet sin oppgave?

Det er å balansere forbruket og produksjonen av kraft mot hverandre!

Ideelt sett skulle produsenten og forbrukeren, møtt hverandre i et felles målepunkt. Det er ikke praktisk mulig, da geografisk avstand gjør at det er behov for nett imellom. Ledningsnettet er i forhold til energiloven definert som et naturlig monopol, som består av ledninger, kabler, transformatorer og brytere. I ettertid er nettselskapet tillagt mange administrative oppgaver, for å lette rollen som kraftleverandør. Oppgaver som ikke har noe med det naturlige monopol å gjøre.

Skal markede fungere godt, så er det forbrukeren og produsenten som må kommunisere. Jo mer komplekst vi lager systemet mellom forbruker og produsent, dess vanskeligere blir det for forbrukerne å handle rasjonelt i forhold til kraftbalansen.

Områdeprisen, er den prisen som markedet har avtalt på forhånd time for time. Regulerkraftprisen er prisen som det kostet å håndtere avvike fra den avtalte balansen. Dette er åpen informasjon og representerer den fysiske kostnaden samfunnet har med å framskaffe kraften.

AMS måleren vil medføre at både produsent og forbruker blir målt i samme oppløsning som den ”fysiske prisen” time for time. Ulempen med nettet imellom aktørene blir dermed borte.

Det er lite trolig at kraftleverandører vil unnlate å fakturere kundene for ugunstig forbruksprofil, når måleverdiene foreligger. Eller motsatt, kundene vil forlange å betale etter faktisk forbruksprofil, dersom denne er til hans fordel.

Med AMS og timeverdier, vil det altså ligge til rette for at kunden vil bli fakturert for sitt fysiske forbruk, uansett hvem som kommer til å fakturere. Nettselskapene som er pålagt å innhente måleverdiene, er faktisk den som enklest kan gjøre dette på en nøytral og oversiktlig måte.

Den markedsmodellen som i sin tid ikke ble valgt, og som på engelsk kaller ”*Wholesale-Spotprice-through*” (WST), ville sørget for at alle kunder ble utsatt for og hadde insentiv til å forholde seg rasjonelt til det fysiske kraftsystemet. Det ville ikke redusert mulighetene for finansiell prissikring, men på en helt annen måte også kunne synliggjøre verdien også med dette. Selv om det rent praktisk må håndteres på en annen måte enn i dagens modell.

Kan WST håndtere Grønne insentivordninger?

Ja, det fysiske kraftsystemet forutsetter at det kontinuerlig produseres nok kraft for akkurat å dekke etterspørselen. Rent fysisk er vi alle derfor avhengige av totalen, og eneste måten å reservere seg, er å bli koblet ifra netter.

Man kan være så grønne man bare vil, ingen kjenner opprinnelsen til de elektronene som svirrer i egne ledninger. Rent fysisk kan det være kullsvarte atominfiserde elektroner som får det til å lyse hos kunder som har betalt for å være 100 % fornybare.

Slik vil det være uansett markedsmodell, så lenge man ikke splitter i et grønt og et svart nett, noe som ikke ville være miljøvennlig i seg selv.

De grønne produktene er slik jeg forstår det, finansielle instrumenter som gjør at man kan kjøpe seg god samvittighet ved å investere i grønne bidrag som tilføres kraftsystemet.

Det bør være like enkelt å få til i spot modellen, selv om man kanskje må endre litt på hvordan man gjør det i forhold til i dag.

Med dagens system er det få kunder som er i stand til å vurdere faktisk verdi på prissikring. Hvorfor må finansiell prissikring på død og liv kobles til kundens fysiske forbruksprofil?

For samfunnet hadde dette vært en mye enklere modell, hvor det fysiske og finansielle er helt klart skilt fra hverandre. I dagens modell, sauser man sammen fysiske og ideologiske problemstillinger i en grøt. I den alternative modellen unngår man også Leveringsplikt, som stadig omtales som et problem i eksisterende modell.

Som jeg påpekte i 2007, i notat ”Marked for enhver pris”, så koster dagens modell 4-5 milliarder kr pr år, og en halvering bør være enkelt å oppnå.

Som gammel Enøk mann: det største sparepotensialet jeg noen gang har påvist!

WST, AMS og HUB

Med AMS og timeverdier så trenger man ikke HUB ved WST, da man i det daglige kan forholde seg til innmatingssiden av kraftbalansen. Til den daglige balansen kunne man klare seg med langt mindre enn en promille av den datamengden, som den modellen som nå er under utvikling.

Kompleksitet til nytte for hvem? Neppe kunden i alle fall.

Fellers nettariff:

Dersom kraftleverandørene sine kundebehandlere skal ha mulighet til å svare kunder i forhold til nettleie, så kan ikke hvert nettselskap ha hver sin tariff.

Med HUB, ligger det imidlertid godt til rette for en felles tariffstruktur og faktisk også felles nettariff for hele landet.

HUBen kan altså effektiviser nettdriften som et separat prosjekt, men det forutsetter at man bruker den til å hente ut administrative stordriftsfordeler, fra nettsektoren.

Med felles nasjonal nettariff, basert på summen av alle inntektsrammer, ville nettselskapene kunne ha fokus på nettdrift, og ikke fakturering og innkreving. Inntektsrammesystemet kan være som det er. Ligger det inne i HUB prosjektet? Nei, slik har jeg ikke forstått det. Der gliser man og er godt fornøyd med at nettselskapene fortsatt skal sitte med hver sin kunderskontro.

Et felles faktureringsystem for 2-3 millioner målepunkt er ingen stor sak i verdensmålestokk, og kundebehandlerne trengte ikke på død og liv sitte i Oslo.

(Bakdel er finnes helt sikkert også, og som vil variere alt etter hvordan den praktiske utformingen gjøres.)

Den leverandørsentriske modellen fungerer best så lenge den er en ideologisk stjerne på himmelen. Når det kommer til det praktiske, tviler jeg på at selv ideologene vil leve med og vedstå seg konsekvensene.

Det har blitt svært mange nye monopoloppgaver siste 20 år som er direkte relatert til markedsfunksjon. Markedsliberalistene har altså bygd monopol og trodd at de bygde marked, noe som viser at dogmer ikke er forbeholdt religiøse og kommunister?

Problemet er at man er så fokusert på egne ideer, at man fortrenger alt som ikke passer, stikk i strid med vitenskapens viktigste prinsipp.

Man skal nå bygge en HUB til mange hundre millioner, uten at man faktisk har avklart hvem som skal gjøre hva av de praktiske oppgavene i framtiden.

Grunnmuren til nettselskapene er standard nettleie og standardtilknytningsavtale med den enkelte kunde. Disse må reforhandles før ansvar kan flyttes. Så lenge man ikke har bestemt rollefordelingen er det også vanskelig å informere kundene om hvordan og hvorfor man skal endre handlingsmønster i forhold til bransjen.

Når man i et stort byggeprosjekt venter med kartlegging av grunnforhold, og grunnmur helt til slutt, så er det i beste fall risikabelt.

Se oppsummering etter deltakelse på roadshow for Elhub prosjektet i neste kapittel.

Etter min vurdering tyder mye på at den grunnleggende analysen man bygger på, har sterk slagside, i retning av å bygge opp noe som vil vise seg å ikke være tjenlig for kundene.

Gunnar Løkkebø
Dokka aug 2014

ELHUB, en Monolitt i hildringstimen

En oppsummering etter deltakelse på Elhub prosjektets Roadshow i Oslo 17.6.2014.

I følge innkallingen var det pliktig oppmøte for alle nettselskap. Innforstått, dette er pålegg om sentralisering av funksjoner som nettselskapene har hatt desentralisert ansvar for.

Altså: Elhub er et Statlig monopol prosjekt!

Selv om det er et monopol prosjekt, kommer det likevel klart fram at dette også er et prosjekt for å gi kraftleverandørene en ny rolle i forhold til nettselskapene. Drømmen om den leverandørsentriske modell stikker seg fram jevnt og trutt, gjennom hele presentasjonen.

Men er ikke nettselskapene sin oppgave å betjene alle likt, både tilbydere og kjøpere av kraft?

Av presentasjonene kan det se ut som at man jobber ut fra forestillingen om at Elhub skal skape balanse mellom nettselskapene på den ene siden og kraftleverandørene på den andre.

Men nettselskapene er jo limet eller bindeleddet i sluttbrukermarkedet, det som knytter tilbydere sammen med kjøpere. Sluttbrukermarkedet sin oppgave er å skape en effektiv balanse mellom tilbud på den ene siden og forbruk av kraft på den andre siden.

I ekspertgruppene som har deltatt i Elhub prosjektet har tilbyderne (kraftleverandørene) vært sterkt representert (ca 50 %), samtidig som forbrukersiden ikke har vært representert over hode. Det betyr at bare den ene siden i det markedet som Elhub skal betjene, har vært representert i ”monopol” prosjektet. Er det uproblematisk?

En gang i løpet av presentasjonen hevder man omsorg for forbrukersiden og påstår at Elhub skal gjøre det ”Bedre for sluttkunden”. Men, er dette troverdig når forbrukerinteressene ikke har vært med i prosjektet, bare deres motpart?

Her skal Elhub legge grunnlaget for en såkalt leverandørsentriske modell, som vil gi tilbydersiden i sluttbrukermarkedet styring over nettet, på bekostning av forbrukerne. Og så kjøres prosjektet helt uten at forbrukersiden er involvert?

Er dette lovlig og/eller nøytralt?

Kraftleverandørene liker å framstille det som at det er de som står for det moderne og er på kunden sin side, mens nettselskapene er sidrumpe og kundefjendtlige. Men som motpol til forbrukerne i sluttbrukermarkedet, har kraftleverandørene legitimitet til å representere forbrukerne sine interesser i forholdet til nettselskapene?

Slik Elhub prosjektet er kjørt, tyder alt på at både Statnett og NVE som regulator, har vært helt fjerne i forhold til denne problemstillingen.

Man samler en gruppe mennesker som tenker som man selv, lager et prosjekt som man finansieringer som monopol. Så dure man i veg, og holder kritiske røster på trygg avstand.

Demokrati i praksis, anno 2014?

At et monopolprosjekt er kjørt med så sterk representasjon fra kraftleverandørene, viser at Elhub prosjektet ikke er motivert ut fra tanken om å effektivisere dagens nettmonopol. Det er den leverandørsentriske modell som er den egentlige drivkraften.

Hvorfor er så ikke forbrukersiden med? Har man ikke sett betydningen?

Når det kommer til stykke, vil forbrukersiden med sin fysiske avhengighet til nettet, akseptere at den aktøren som faktisk har ansvaret for leveringskvaliteten, skal få en tilbaketrasket rolle, i tråd med den leverandørsentriske ideologi? Neppe.

Når man før eller siden må begynner å gå detaljert gjennom de oppgavene som i dag er nedfelt i standard nettleieavtale og standard tilknytningsavtale, så er jeg overbevist om at det ansvar som kraftleverandørene vil kunne overta fra nettselskapene på en nøytral og effektiv måte, er svært marginalt.

Dermed er det stor fare for at Elhub vi blir stående som et monumentalt byggverk, basert på den leverandørsentriske ideologi, men uten at man egentlig har noe fundament å sette den på. Et dogmatisk byggverk.

En monolitt i hildringstimen, uten forbindelsen til underlaget.

At det som er utført i forbindelse med prosjektet ser ut til å være et imponerende arbeid, hjelper lite dersom grunnlaget ikke er til stede.

På tross av gjentatte oppfordringer fra podiet, om å stille spørsmål, var det tilnærmet null respons i fra salen. Ved avslutningen av møtet, tok undertegnede ordet og oppsummerte mine refleksjoner. Etter møteavslutning, fikk jeg mange hyggelige kommentarer. ”Du sa det vi alle tenker”. (Dette på tross av en klar advarsel mot mine meninger, fra podiet.)

Det tyder dermed på at det ikke bare er forbrukersiden man har problem med å engasjere. Heller ikke nettselskapene lar seg rive med av prosjektet.

Elhub ser dermed ut til å være et prosjekt som Staten driver fram i kompaniskap med kraftselgerne.

Monopolkostnader betales av forbruker, så kanskje på tide at forbrukersiden våkner?

Gunnar Løkkebø
Dokka juni 2014